

Évközi 16. vasárnap

Jer 23,1-6

„Jaj a pásztoroknak...”

Jaj a pásztoroknak, akik elvesztik és szétszélesztik legelőm juhait – mondja az Úr. Ezért ezt mondja az Úr, Izrael Istene a pásztoroknak, akik népemet vezetik: Szétszélesztettétek nyájamat, szétkergettétek, s nem törődtek velem. Nos, nekem majd lesz gondom rátok, mégpedig gonosz tetteitek szerint – mondja az Úr. De nyájam maradványát magam gyűjtöm össze azokból az országokból, ahová elűztem őket; visszahozom őket legelőikre, ott gyarapodni fognak és megsokasodnak. Pásztorokat rendelek föléljük, hogy gondjukat viseljék és legeltessék őket; nem félnek és nem remegnek többé, és egy sem vész el közülük – mondja az Úr. Igen, jönnek napok – mondja az Úr –, amikor igaz sarjart támasztok Dávidnak. Királyként uralkodik majd, bölcsen kormányoz, s gondja lesz a jogra és az igazságra az országban. Az ő napjaiban megszabadul Júda, és biztonságban él Izrael. Ez lesz a neve, amelyen szólítják: „Az Úr, a mi igazságunk.”

A választott nép története folyamán több alkalommal váltott életmódot, nomádból letelepült, letelepültből nomád néppé változott, de alapjában véve pásztor nép volt. Hozzá szokott a hontalansághoz, és a nyája érdekében sokszor kellett megküzdenie rablókkal is (Jn 10,11). De az egész ókori Keleten ismert közös életforma volt a pásztorélet, ezért egymás pásztorirodalmát átvették, és képeit alkalmazták saját vallási irodalmukban is. Nem csoda hogy a héber „roéh”/pásztor 70-nél is többször jelenti a választott nép vezetőit, a fejedelmeket és a királyokat is. A pusztai vándorlás idején Mózes volt a pásztor (Iz 63,11). És a nép leggyakrabban azt kérte Istentől, hogy ne legyen pásztor nélküli nyáj (Szám 27,17). A bírák is pásztori feladatot kapnak (1Krón 17,6). A bölcsességi irodalomban, a Prédikátor könyvében maga az Úr a pásztor (Préd 12,11), az Isten (vö. Zsolt 23). Izrael pásztorainak, vagyis vezetőinek hibája a fogság, és minden elnyomás. Ennek ellensúlyozására szerepel Jahve pásztorként és királyként a prófétai irodalomban (Mik 2,12). Az ideális pásztor maga Jahve, és a királyi méltóság is elsősorban őt illeti. Ezért oly gyakori a királyi zsoltárokból a pásztor kép (Zsolt 100,3; 23,1; 31,4; 80,2).

De a pásztorkép arra is alkalmas, hogy Izrael különleges kötődését is leírja Istenhez, amikor kijelenti, Jahve csak Izraelnek a pásztor

(Zsolt 80,2). A nép vezetőinek hibáit, pásztorolásának keserű következményeit maga Jahve hozza rendbe. Ez egyrészt azt jelenti, elveszi a hatalmat a méltatlan királyoktól, másrészt igazi, hűséges pásztorként maga végzi el a nép összegyűjtését és megmentését. Ezt a feladatot és egyben a Jahve iránti bizalom legmélyebb kifejeződését a 23. zsoltárban olvashatjuk. Az ott felvonultatott pásztor-képek szimbolikus módon írják le a vezetők kötelességét. Az egész népről, „nyájról” és annak jólétéről gondoskodni, a „nyáj”-at úgy vezetni, hogy minden testi és lelki szükségét ki tudja elégíteni. Nem annyira isteni hatalomról, mint Isten által adott megbízásról van szó, amelynek teljesítést maga az Isten kéri számon.

A hatalomnak és az uralkodási módnak sokféle változata vált ismertté a keleti és az európai történelemben és politikaitörténetben. Az egyes uralmi ideológiák és hatalomtechnikák rövidebb-hosszabb idő alatt megmutatták hiányosságukat. Az egyik legnagyobb, legáltalánosabb hiányosság, hogy saját uralmi pozíciójuk megtartására törekednek, és megfélemlenek a nép jólétéről. A másik, hogy maguk határozzák meg azt, hogy a népnek mi a jó, és erőszakkal rákényszerítik az alattvalóikat arra, hogy elképzeléseiket istenítsék. Az utóbbi idők legnagyobb uralkodói hibája, hogy a „népfenség” elvére, vagy a demokratikus választásokra és a szabadságra hivatkozva olyan szélsőséges csoportok érdekeit helyezik előtérbe, amelyek megfélemlítik az embereket, és rombolják az egészséges társadalmat. Ezek az uralmi technikák képtelenek egy egészséges társadalmat fenntartani. A hatalom megtartása érdekében egymás ellen fordítják a különböző rétegeket, és mindenki harcából mindenki ellen igyekeznek saját pozíciójukat megtartani. Erre alkalmasak a generációs ellentétek, a szegények gazdagok ellentétei, a műveltek és műveletlenek ellentétei, a különböző etnika csoportok előítéletei. De a legfőképpen az a téves eszme, hogy egy társadalom akkor fejlődik, ha anyagilag gyarapodik. Ezzel szemben az ókorban és az újabb korban is a szolidárisabb és istenfélő polgárokból álló szegényebb társadalom inkább élhető, mint az atomjaira bomlott individuális, önzésre épített társadalom.